

Research Paper

Explaining the Spatial Structure of Urban Areas of Guilan Province to Create a Landscape with a Partnership-Based Approach to Strengthen the Sustainable Urban Management (Case study: Otāghvar, Chubar, Someh-Sarā)

Mohammad Ali Rahimi Pour Sheikhāni Nejad¹, Farzaneh Nasiri Jan Aghā², Habib Mahmoudi Chenāri^{1*}, Seyyede Fātemeh Emāmi³

1. Assistant Professor, Department of regional studies, Jihad University Environmental Research Institute, Guilan, Rasht, Iran.

2. Instructor, Department of regional studies, Jihad University Environmental Research Institute, Guilan, Rasht, Iran

3. Researcher, Department of regional studies, Jihad University Environmental Research Institute, Guilan, Rasht, Iran

DOI:10.22124/gscaj.2022.21527.1144

Received: 2022/01/11

DOR:20.1001.1.27831191.1401.3.2.6.1

Accepted: 2022/06/06

Abstract

The participatory issue of urban development plans goes back to the reform of the structure of the current planning system of the country and the implementation of sustainable urban management. The current structure of the planning system of Iran is not very participatory and needs to be changed, and create non-governmental institutions in the process of preparing, approving, and implementing urban development plans. This study aimed to explain the spatial structure of urban areas of Guilan province to create a landscape with a participation-based approach based on understanding the performance system and the city's role to investigate the difference or no difference in the landscape of cities in the province. The research method was qualitative. Relying on a combined participatory approach (top-down and bottom-up) and referring to the above documents, such as comprehensive urban plans, development plans, etc., general knowledge of the city was obtained. The studied geographical area is the three cities of Otāghvar in the east, Someh-Sara in the center, and Chubar in the west of the province, and the analysis unit was the citizens, managers, and urban elites. To better understand the urban space and adapt the findings of documentary studies to tangible facts, a survey study of the cities was performed; then, to create a landscape using the SWOT method, the most important strengths, weaknesses, opportunities, and threats of each city were identified, and the most important strategies were identified and prioritized using the QSPM method. The results indicated that despite the significant distance among these three cities in three different geographical locations and each city's specific capabilities, there is no significant difference in terms of landscape and functional future among them. Because each of their functional nature and aspirations are generally centered around the service activities, especially tourism, in such a way that the perspective of the city of Otāghvar is "the eco-centric city of nature tourism," the city of Chubar is the city of Kiwi with an agriculture tourism approach, and the city of Someh-Sarā is a tourism-transit city with an alternative tourism approach."

Keywords: Participation, Landscape, Urban Development, Operating Strategic Plan.

Highlight

- Implementation of the 20-year vision of cities in the urban management system through continuous operational plans.

* Corresponding Author: habib.mahmoodi@ut.ac.ir

Extended Abstract

Introduction

Due to its geographical location and place on the southern shore of the Caspian Sea, Guilan province has formed a net of human settlements in which the spatial organization of its urban settlement system, concerning its population density and activities, requires continuous study, control, and monitoring.

Field studies and the results of existing documentary reports show that, at present, the urban network of Guilan province is not as dynamic as it should be. The cities of this province are in economic, social, political, environmental, and physical isolation. The hierarchy of the urban system of this province has a lot of ruptures. This province, with 52 urban points, has only one urban point with a regional function (Rasht city with 43% of the province's urban population), which has increased the density of housing and activities in the center of the province with these interpretations. Therefore, if the urban network of Guilan province can be strengthened and suitable functional plans can be defined for small and medium-sized cities, it will undoubtedly reduce the burden of severe congestion in the center of the province. Also, the demand for housing and activity in the entire urban network would be more balanced. In the meantime, it seems that attention to the sustainable urban management system in the form of urban vision, strategic plans, and preparation of long-term, medium-term, and short-term plans with the presence of all citizens with appropriate executive guarantees in the form of participatory approach in Guilan province can guarantee the improvement and development of the urban network of this province. In this regard, the main question of this research can be posed in this way: what is the optimal perspective of the urban network spatial organization in the three regions of east, center, and west of Guilan province, and is there a difference between them in terms of future performance perspective?

Methodology

This study used the mixed method to formulate an urban landscape for 20 years. In this way, to know the totality of cities and understand their challenges and potentials, they referred to the upstream documents such as land management, comprehensive urban plans, development documents, etc. At this stage, after recognizing the totality of cities, adopting the findings of documentary studies with concrete facts, and better understanding the spatial organization of cities, a field study with a participatory approach was on the agenda of the study team. In this way, at first, out of a total of three cities surveyed, 1200 people, on average, 400 people from each city were selected as a sample, and citizens were surveyed in the form of face-to-face and online questionnaires about the city as a whole. Then, using the method of precipitation of thoughts by forming groups including city managers, urban elites, religious and political trustees, and all stakeholders of the urban management system and based on a non-random (targeted) sampling and available people (a total of 145 people) by forming working groups and specialized committees following the management structure of municipalities and the population of that city, the information of the studied cities is collected, coded and analyzed in Excel and SPSS, and after compiling the vision of cities by a collective agreement, i.e., all stakeholders. And the relevant people of the city, using the swot and qspm methods, strategies compatible with each city's vision were developed and then reviewed and exchanged views with the members of the working groups.

Results and discussion

To create a vision for each city, first, the upstream documents were studied, then interviewed with the elites and experts in each city. Next, each city's main strengths, weaknesses, threats, and opportunities were examined in three areas. Regarding the strengths, weaknesses, opportunities, and threats in these three selected cities (Someh-Sarā, Otāghvar, and Chubar), which are each located at 3 points in the center, east, and west of the province, it should be acknowledged that in many of the issues due to their location in a similar climate and geographical area, they have commonalities, including the benefits of favorable living conditions due to the temperate climate, the physical stability of urban buildings and the relatively suitable coverage of city streets. Other factors such as adequate plants, a high share of housing gardens in the city, and the supply of various agricultural and livestock products in the city due to being within the sphere of influence of the surrounding villages are strengths in the cities of Otāghvar and Chubar.

Conclusion

In this study, the strengths, weaknesses, opportunities, and threats were first examined to achieve an optimal perspective in each of these three cities. According to the findings, these three cities have a lot in common. Also, to achieve these perspectives, the strategies of each of these three cities have been prioritized. According to the results obtained in the city of Otāghvar, these strategies include supporting natural tourism, establishing accommodation centers and commercial and recreational complexes, providing facilities to citizens, providing welfare facilities for tourists in the field of ecotourism and health, redefining or modifying the intersection areas or squares for proper access of travelers to the city, etc. Regarding the strategies in the city of Chubar, we can include such things as attracting investors and benefiting from the existing potential of the city, explaining the plan

and urban landscape according to the local architecture of the region, directing the expansion of the city towards the vertical development due to limitations of horizontal development, organizing, and improving the urban infrastructure, etc. Also, the strategies developed in the city of Someh-Sarā are: directing and smoothing the traffic load of the central city thoroughfares with the help of bypass axes and spaces around the city, improving inter-organizational coordination regarding traffic management, locating parking around the main axes, strengthening social capital to deal with social harm, developing regular educational programs aimed at promoting students' culture, using new methods of urban advertising in informing citizens, creating opportunities for social participation for citizens, supporting the non-governmental organizations in the field of cultural affairs and women, strengthening the sense of belonging of citizens by building urban elements, etc. Also, after these steps, studies were selected to accelerate the achievement of the desired perspective.

Funding

There is no funding support.

Authors' Contribution

Authors contributed equally to the conceptualization and writing of the article. All of the authors approved the content of the manuscript and agreed on all aspects of the work.

Conflict of Interest

Authors declared no conflict of interest.

Acknowledgments

We are grateful to all the persons for scientific consulting in this paper.

Citation:

Rahimi Pour Sheikhāni Nejad, M. A., Nasiri Jan Aghā, F., Mahmoudi Chenāri, H. and Emāmi, S. F. (2022). Explaining the Spatial Structure of Urban Areas of Guilan Province to Create a Landscape with a Partnership-Based Approach to Strengthen the Sustainable Urban Management (Case study: Otāghvar, Chubar, Someh-Sarā). *Geographical Studies of Coastal Areas Journal*, 3(9), pp. 103-120. DOI:10.22124/GSCAJ.2022.21527.1144

Copyrights:

Copyright for this article are retained by the author(s), with publication rights granted to *Geographical studies of Coastal Areas Journal*. This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0>), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited.

تبیین ساختار فضایی نواحی شهری استان گیلان به منظور چشم‌اندازسازی با رویکرد مشارکت‌محور جهت تقویت مدیریت پایدار شهری (مطالعه موردی: شهرهای اطاقور، چوبر، صومعه سرا)

محمد علی رحیمی پورشیخانی^۱، فرزانه نصیری جان آقا^۲، حبیب محمودی چناری^{۱*}، سیده فاطمه امامی^۳

۱. استادیار گروه مطالعات ناحیه‌ای، پژوهشکده محیط‌زیست جهاد دانشگاهی گیلان، رشت، ایران.

۲. مربی گروه مطالعات ناحیه‌ای، پژوهشکده محیط‌زیست جهاد دانشگاهی گیلان، رشت، ایران.

۳. پژوهشگر گروه مطالعات ناحیه‌ای، پژوهشکده محیط‌زیست جهاد دانشگاهی گیلان، رشت، ایران.

doi DOI:10.22124/gscj.2022.21527.1144

DOR:20.1001.1.27831191.1401.3.2.6.1

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۰/۱۰/۲۱

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۴۰۱/۰۳/۱۶

چکیده

مبحث مشارکتی کردن طرح‌های توسعه شهری به نوعی به اصلاح ساختار نظام برنامه‌ریزی فعلی کشور و پیاده‌سازی مدیریت شهری پایدار باز می‌گردد زیرا ساختار فعلی نظام برنامه‌ریزی ایران چندان مشارکت‌پذیر نبوده و نیازمند تغییر و ایجاد نهادهای مردمی در فرایند تهیه، تصویب و اجرای طرح‌های توسعه شهری می‌باشد. هدف از پژوهش حاضر، تبیین ساختار فضایی نواحی شهری استان گیلان به منظور چشم‌اندازسازی با رویکرد مشارکت‌محور بر مبنای شناخت نظام عملکرد و نقش شهر جهت بررسی میزان تفاوت و یا عدم تفاوت در چشم‌انداز شهرهای استان می‌باشد. روش پژوهش به کار برده شده به صورت کیفی است، در این چارچوب با اتکاء بر رویکرد مشارکتی ترکیبی (بالا به پایین و پایین به بالا) و با مراجعه به اسناد فرادست مانند طرح‌های جامع شهری، و طرح‌های توسعه و... شناخت کلی از شهر حاصل گشت. سطح جغرافیایی مورد مطالعه سه شهر اطاقور در شرق، صومعه‌سرا در مرکز و چوبر در غرب استان و واحد تحلیل شهروندان و مدیران و نخبگان شهری می‌باشد. به منظور شناخت بهتر فضای شهری و انطباق یافته‌های مطالعات اسنادی با واقعیت‌های ملموس، بررسی میدانی شهرهای مورد مطالعه در دستور کار تیم مطالعاتی قرار گرفت، سپس به منظور چشم‌اندازسازی با استفاده از روش SWOT، مهم‌ترین نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدیدهای هر یک از شهرها مشخص و به کمک روش QSPM، مهم‌ترین راهبردها مشخص و اولویت‌بندی گردید. نتایج تحقیق حاکی از آن است که علی‌رغم فاصله قابل توجه استقرار این سه شهر نسبت به هم در سه نقطه جغرافیایی متفاوت و همچنین قابلیت‌های خاص هر شهر، تفاوت محرز از منظر چشم‌انداز و آینده عملکردی در بین آن‌ها مشاهده نمی‌شود. به این دلیل که ماهیت عملکردی و آرمان هر یک از آنها به‌طور کلی حول محور فعالیت‌های خدماتی به‌خصوص گردشگری قرار می‌گیرد. به این صورت که چشم‌انداز شهر اطاقور «شهر بوم‌محور با رویکرد گردشگری طبیعت»، شهر چوبر «باغ‌شهر کیوی با رویکرد گردشگری کشاورزی» و شهر صومعه‌سرا «شهر گردشگری-ترانزیتی با رویکرد گردشگری جایگزین» می‌باشد.

واژگان کلیدی: مشارکت، چشم‌اندازسازی، توسعه شهری، برنامه راهبردی عملیاتی

نکات برجسته:

- پیاده‌سازی چشم‌انداز ۲۰ ساله شهرها در سیستم مدیریت شهری از طریق برنامه‌های عملیاتی پیوسته

۱. مقدمه

شهرنشینی بستر انواع تضادها و تعارض‌های اجتماعی در هر کشوری است و به تعبیری شهر در هر کشوری به محل تمرکز ثروت و انباشت فقر تبدیل شده است (Soushi & Peter, 2018: 8). توسعه شهری در قالب نگرش فرایندمحور، برنامه‌هایی به‌روز را با تعیین میزان و سهم مشارکت‌های اقتصادی - اجتماعی در فضاهای شهری به اجرا در می‌آورد (Wiemin & Xiaoyang, 2020: 674).

مدیریت شهری با هدف اداره مطلوب امور شهر، سعی دارد روابط میان عناصر شهری را هماهنگ سازد (سالار و همکاران، ۱۳۹۹: ۲). در دهه‌های اخیر رشد بی‌رویه جمعیت و افزایش مهاجرت به شهرها، منجر به توسعه غیرقابل کنترل نواحی شهری، خلق سکونتگاه‌های جدید، کاهش سطح رفاه انسانی شده است (Ortega & et al, 2011: 2). ساخت‌وسازهای بدون برنامه، گرایش به سمت حومه‌نشینی و بروز تغییرات فراوان در ساختار فضایی شهرها شده (Garcia-Palomares, 2010: 197) که تنها ۲ درصد از سطح کره زمین (Jim and Chen, 2010: 177) و ۶۵ درصد از جمعیت شهری دنیا را در خود جای داده است (Zhou and wang, 2011: 268). چنین وضعیتی تقاضای عظیمی جهت توسعه زیرساخت‌های پایه به‌وجود آورده (mathenge, 2010: 815) و زمینه مطالعه جدی مدیران و برنامه‌ریزان شهری و همچنین سیاست‌مداران را فراهم نموده است (AL-Ahmadi and et al, 2009: 80). این در حالی است که ساختار مدیریت شهری در ایران به منظور گذر از نظام متمرکز و حرکت به سمت نظام غیر متمرکز و بیرون رفت از چالش‌ها رخ داده، لاجرم باید ایجاد تحول در نظام برنامه‌ریزی و مدیریت توسعه شهری را به‌عنوان یک راه حل اساسی پذیرا باشد. این امر یک انتخاب نیست بلکه یک ضرورت انکارناپذیر تلقی می‌گردد؛ چرا که در شرایط فعلی این ساختار علی‌رغم سعی و تلاش فراوان در ایجاد ارتباط و تعامل میان سه عامل اصلی شکل‌گیری شهر «انسان، فضا و محیط» عاجز از پاسخگویی و حل مشکلات رو به تزاید اجتماعی، اقتصادی، کالبدی و زیست‌محیطی شهرها به‌ویژه در شهرهای بزرگ کشور بوده و شیوه‌های کنونی برنامه‌ریزی و مدیریت توسعه شهری نه تنها در مواجهه با این معضلات، ضعیف و ناکارآمد جلوه می‌نماید بلکه موجب تشدید اوضاع و بحرانی نمودن آن به خصوص از طریق ایجاد مرکز و دفع نظام مشارکتی می‌باشد (پرهیزکار و فیروز بخت، ۱۳۹۰). در این میان شهرداری‌ها به‌عنوان مدیر و مرجع اصلی هماهنگ کننده اداره امور شهر (سعیدنیا، ۱۳۸۳: ۴۱)، نقش بسیار مهمی در حل معضلات مذکور شهرنشینی دارند و به نوعی پاسخگویی به نیازهای شهری و رفع مشکلات شهرها در گرو پیاده‌سازی مدیریت پایدار شهری می‌باشد، همچنان که شهرها به عنوان واقعیتهای جغرافیایی، اقتصادی، سیاسی و جامعه‌شناختی در هر دوره‌ای از رشد و تحول خود نیازمند بررسی و تدوین الگوی رشد و توسعه می‌باشند. امروزه این امر در قالب تدوین چشم‌انداز شهری مطرح می‌شود. چشم‌انداز به عنوان سنگ بنای حرکت و تلاش در جهت بهبود زندگی فردی و اجتماعی می‌باشد. امروزه در برنامه‌های توسعه نیز وجود آرمان دست‌یافتنی (چشم انداز) یکی از عناصر اصلی برنامه‌ریزی شهری می‌باشد. سازمان‌دادن و نظم‌بخشیدن به شهر و چگونگی رشد و تحول آن نیازمند موضوع‌شناسی شهر و مسائل شهری و سپس برنامه‌ریزی برای شهر می‌باشد (پوراحمد و همکاران، ۱۳۸۵: ۱۶۸). چشم‌انداز ادراک ذهنی از نوع محیط فرد یا سازمان است، آرزویی در افق زمانی گسترده و ایجاد شرایط اساسی برای تحقق این ادراک است (El, 1992, 25 - Namaki)، آن سفری ذهنی از دانسته‌ها به ندانسته‌هاست، ایجاد تصویری از آینده بر اساس حقایق موجود، رؤیایا، امیدها، خطرات و فرصت (Von Einsidel, 2001, 11). چشم‌انداز در واقع، خصوصیتی است که یک منطقه در مقیاس - های مختلف، پتانسیل تبدیل شدن به آن را دارد. این خصوصیات عبارت‌اند از مزایای نسبی و رقابتی منطقه، ارزش‌ها و قابلیت‌های ساکنین منطقه، ارتباط منطقه با اقتصاد جهانی، ملی و مناطق دیگر کشور، تاریخ منطقه و خصوصیات فیزیکی و کالبدی منطقه است. بدین ترتیب، چشم‌انداز در برنامه توسعه راهبردی تصویر موضعی است که قرار است شهر در آینده در آنجا باشد (گلکار، ۱۳۸۶، ص ۲۷). فرایند برنامه‌ریزی راهبردی به مرور زمان متحول می‌شود. برای مثال، «کوپر» فرایند برنامه‌ریزی راهبردی جدید را از فرایند برنامه‌ریزی سنتی جدا می‌کند. او فرایند جدید را فرایند برنامه‌ریزی راهبردی «تاپ» نام‌گذاری می‌کند، که منظور از تاپ، فناوری مشارکت است (Cooper, 1998, 10 - 3).

استان گیلان با توجه به موقعیت جغرافیایی و نحوه جایابی خود در حاشیه جنوبی دریای کاسپین، شبکه‌ای از سکونتگاه‌های انسانی را در خود شکل داده است که سازمان فضایی نظام سکونتگاه‌های شهری آن، به سبب تراکم جمعیت و فعالیت‌ها، نیازمند بررسی مداوم، کنترل و پایش مستمر می‌باشد. بررسی‌های میدانی و نتایج گزارش‌های اسنادی موجود نشان می‌دهد که در حال حاضر شبکه شهری استان گیلان، آنچنان که باید از پویایی لازم برخوردار نبوده و شهرهای این استان در انزوای اقتصادی،

اجتماعی، سیاسی؛ زیست‌محیطی و کالبدی قرار داشته و سلسله مراتب نظام شهری این استان دارای گسیختگی فراوانی است. این استان با دارا بودن ۵۲ نقطه شهری، تنها یک نقطه شهری با کارکرد منطقه‌ای دارد (شهر رشت با ۴۳٪ جمعیت شهری استان) و این امر باعث افزایش تراکم بار اسکان و فعالیت در مرکز استان شده است با این تفاسیر اگر بتوان شبکه شهری استان گیلان را تقویت نموده و برای شهرهای کوچک و متوسط‌انداز نقش‌های عملکردی مناسبی برای آینده تعریف کرد، بدون شک از بار تراکم شدید مرکز استان کاسته و تقاضا برای سکونت و فعالیت در کل شبکه شهری استان به‌گونه‌ای متعادل‌تر توزیع خواهد شد. در این میان به نظر می‌رسد توجه به نظام مدیریت پایدار شهری در قالب تدوین چشم‌انداز شهری، طرح‌های راهبردی، و تهیه برنامه‌های بلندمدت، میان‌مدت و کوتاه‌مدت با حضور همه شهروندان با ضمانت‌های اجرایی مناسب در قالب رویکرد مشارکتی در استان گیلان می‌تواند ضامن اصلاح، بهبود و توسعه شبکه شهری این استان باشد. در این راستا سوال اصلی این پژوهش به این شکل قابل طرح می‌باشد که چشم‌انداز بهینه سازمان فضایی شبکه شهری در سه ناحیه شرق، مرکز و غرب استان گیلان چگونه است و آیا بین آن‌ها از منظر چشم‌انداز عملکردی در آینده تفاوتی وجود دارد؟

۲. پیشینه پژوهش

در راستای پژوهش و در ارتباط با موضوع تحقیق، پژوهش‌هایی در سطح ملی و بین‌المللی انجام شده است که به اختصار به آن‌ها اشاره می‌شود:

مازینا^۱ (۲۰۰۳) در پژوهشی با عنوان «برنامه‌ریزی توسعه حومه شهر ماتزینی در سوئیس» نشان می‌دهد توسعه بدون برنامه‌ریزی چشم‌انداز محور برای سکونتگاه‌ها پایدار نیست. در مجموع برای انجام تغییرات بنیادی (تدوین سند چشم‌انداز) که با تعیین مقصد و مسیر (چشم‌انداز و راهبرد) آغاز می‌شود، شناسایی وضعیت‌های گوناگون (موجود، هدف و مطلوب) و تعیین مسیر حرکت به سوی آن‌ها لازم است؛ یعنی اینکه در آینده می‌خواهیم جامعه‌ای با چه ویژگی‌هایی بسازیم (فرهی بوزنجانی، ۱۳۸۵).

شهرداری‌العین امارات (۲۰۰۸) چشم‌انداز کوتاه‌مدت و ۵ ساله‌ای (۲۰۱۲-۲۰۰۸) را با عنوان شهرداری ممتاز و توسعه پایدار شهر کویری (واحه‌ای) تدوین نمود که دارای ۶ اولویت می‌باشد: «توسعه شهری پایدار؛ بهبود خدمات ارائه شده به ساکنین و جامعه؛ افزایش کارایی و برتری فرایند؛ ترویج پاسخگویی، مسئولیت‌پذیری و شفافیت؛ ترغیب مشارکت‌های خصوصی، عمومی و شبکه‌های راهبردی و توسعه رهبری ملی و منابع انسانی» (United Arab Emirate, 2008).

طرح راهبردی توسعه پایدار شهرداری «روما» (۲۰۰۹)، شهروندان این شهر را قادر می‌سازد تا در مورد آینده‌شان برنامه‌ریزی کنند و همچنین این طرح چگونگی مشارکت شهروندان را در طرح‌های اجرایی شهر نشان می‌دهد. این طرح شامل ۶ سرفصل اقتصاد، کشاورزی، برنامه‌ریزی روستاها و زیرساخت‌ها، مراقبت‌های بهداشتی و اجتماعی، آموزش، فرهنگی، گردشگری، ورزش و امنیت می‌شود. در نهایت در قالب این ۶ سرفصل، ۱۵۰ پروژه در زمینه‌های مختلف برای رسیدن به چشم‌انداز شهر روما در سال ۲۰۲۰ تعریف شده است. این ۱۵۰ پروژه تعریف شده با در نظر گرفتن منابع انسانی، تکنیکی و ابزاری شهرداری روما اولویت‌بندی شده‌اند (DTI, 2009).

طرح توسعه استراتژیک شهرداری هومایی (۲۰۱۰) در کنیا، توسط برنامه اسکان بشر سازمان ملل به‌صورت تحلیل موقعیتی، چارچوب‌های سیاست‌گذاری و قانون‌گذاری مرتبط برای برنامه‌ریزی کاربری زمین، اهداف کلان و خرد، روندهای رشد جمعیت، مدل‌های رشد آینده شهری، شکل شهر و غیره انجام شده است. برنامه‌های اجرایی پیشنهادی طرح توسعه شهری شهرداری هومایی در ۶ حوزه مختلف بوده است که عبارتند از: حوزه ویژگی‌های فیزیکی و محیطی، سکونتگاه‌های انسانی، فعالیت‌های اقتصادی، حمل و نقل، تسهیلات برای جامعه و خدمات اجتماعی و چارچوب قانونی و سازمانی (Habitat - UN, 2010).

همچنین می‌توان به تدوین چشم‌انداز شهر استکهلم با عنوان "Vision Stockholm, 2030" برای افق ۲۰۲۰ اشاره نمود که در سال ۲۰۰۶ شروع شده و ۲۰۰۷ به اتمام رسید که به‌عنوان چشم‌انداز بلندمدت شهر جهت توسعه و رشد پایدار استکهلم مورد تصویب مدیریت شهری استکهلم قرار گرفته است (sten nordin, 2009).

کیرمیزی و کارامان (۲۰۲۱) در پژوهشی تحت عنوان مشارکت جامعه محلی جهت ایجاد حکومت مشارکتی به بررسی منطقه بندر تاریخی گیرنه با توجه به رویکرد منظر شهری پرداختند که به دلیل چالش‌های نهادی، اقتصادی و سیاسی، فرایند حفاظت پایدار و مشارکتی وجود نداشت. در این زمینه، یک مدل نسبتاً فراگیرتر و مشارکتی‌تر پیشنهاد شد که می‌تواند در برنامه‌های مدیریت گنجانده شود. با توجه به مدل پیشنهادی، طرح مدیریت سایت بالارات استرالیا به عنوان چارچوب مفهومی مورد بررسی قرار گرفت و در ادامه روش‌ها و مکانیسم‌های مدیریتی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. در نتیجه تحلیل‌ها، یک مدل ابتکاری پیشنهادی به منظور تعیین جریان سیستم مدیریت گیرنه در منطقه بندر تاریخی و اطمینان از مشارکت سهامداران در تصمیم‌گیری و همچنین حفاظت از منطقه مورد بحث قرار گرفت.

اشرفی و جانبان‌زاد (۱۳۹۳) در تحقیقی تحت عنوان برنامه‌ریزی راهبردی و تدوین چشم‌انداز شهر ساوه به تدوین چشم‌انداز شهر ساوه در قالب فرایند برنامه‌ریزی راهبردی پرداخته‌اند. در این تحقیق که از فرایند مشارکتی دو مرحله‌ای استفاده شده است، چشم‌انداز نهایی شهر ساوه شامل ۶ محور استراتژیک است که عبارت‌اند از شهری صنعتی و اقتصادی، شهری فرهنگی-تاریخی، شهری سالم و پایدار، توانمند در فرآوری محصولات کشاورزی، شهری دانشگاهی و قطب علمی منطقه، و جذاب و بانشاط برای فعالیت‌ها و جشنواره‌های ورزشی و فرهنگی.

تحقیق پیش رو علاوه بر شناسایی چالش‌ها و پتانسیل‌های شهرهای مورد بررسی و تدوین چشم‌انداز و برنامه راهبردی عملیاتی جهت تحقق چشم‌انداز تدوین شده، به مقایسه چشم‌اندازهای آن‌ها از منظر مشابهت یا تفاوت‌های احتمالی پرداخته است.

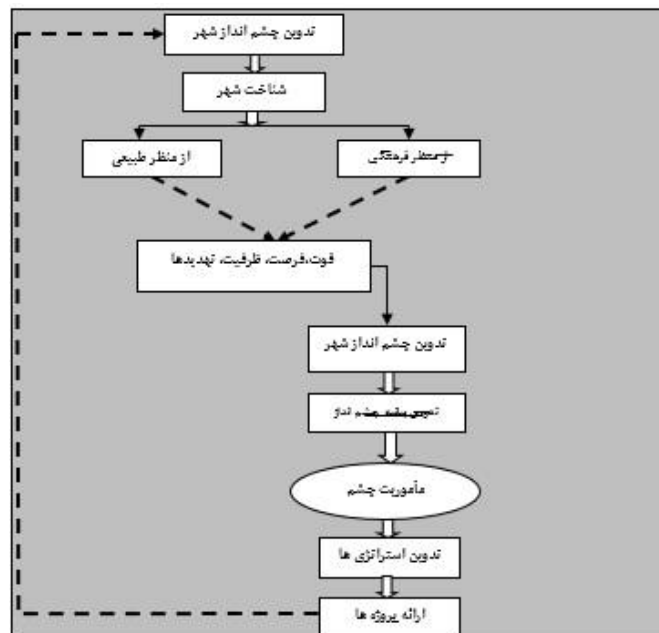
رهنما و شاددل (۱۳۹۹) در تحقیقی با عنوان «تدوین چشم‌انداز شهر سرخس تا برنامه‌ریزی عملیاتی شهرداری» ضمن تدوین چشم‌انداز توسعه شهری سرخس برای سال ۱۴۱۵، تنظیم چارچوب راهبردی در حوزه مدیریت شهری و همچنین ارائه برنامه عملیاتی ۵ ساله شهرداری (۱۴۰۰-۱۳۹۶)، در نهایت برای شهرداری سرخس ۱۲۶ پروژه و ۴۷ فعالیت شناسایی و ارائه کردند. یافته‌های مطالعه یاسوری و سجودی (۱۳۹۶) با عنوان استراتژی توسعه منطقه‌ای (RDS) راهکاری برای تدوین چشم‌انداز توسعه منطقه‌ای: مطالعه موردی شهرستان رشت، حاکی از آن است که در ماتریس ارزیابی موقعیت استراتژیک و اقدام: افزایش سهم و بالا رفتن جایگاه شهرستان در سطح استانی و ملی، توسعه پایدار منطقه‌ای شهرستان، ارتقا سطح مدیریتی شهرستان (کسب اختیارات بیشتر)، واگذاری برخی نقش‌ها و کارکردهای شهر رشت به سایر، نقش‌پذیری‌های جدید شهر رشت بر اساس اهداف توسعه منطقه‌ای، ملی و فراملی؛ از مهم‌ترین اهداف توسعه شهرستان می‌باشد.

ملک‌پور اصل و تیغ‌ساززاده (۱۳۹۹) در پژوهشی تحت عنوان مقایسه تطبیقی الزامات نهادی الگوواره برنامه‌ریزی راهبردی با برنامه‌ریزی «راهبردی ساختاری» شهر تهران به شناسایی کاستی‌ها و مغایرت‌های نهادی طرح راهبردی ساختاری شهر تهران با اصول و ارزش‌های الگوواره راهبردی پرداخته‌اند. در این پژوهش که از حیث هدف جزء پژوهش‌های کاربردی محسوب می‌شود، به منظور دستیابی به اهداف مذکور، با بهره‌گیری از رهیافت نهادی به مقایسه تطبیقی طرح راهبردی ساختاری شهر تهران با اصول و مفاهیم الگوواره راهبردی پرداخته‌اند. نتایج تحقیق مبنی بر این است که با وجود ادعای نهادباوری و توجه به اهمیت نهاد در تمامی مراحل تهیه، طرح یاد شده فاقد هرگونه اقدام برای تقویت این رهیافت بوده و از این منظر در دو حوزه الزامات کمی و کیفی نیازمند تجدیدنظر است تا با تحقق هر کدام، تطابق بیشتر طرح با الگوی راهبردی تحقق یابد.

۳. روش پژوهش

در این پژوهش و در راستای تدوین چشم‌انداز شهری در یک بازه زمانی ۲۰ ساله از روش آمیخته استفاده شد. به این صورت که ابتدا برای شناخت کلیت شهرها و پی بردن به چالش‌ها و پتانسیل‌های آن‌ها به اسناد فرادست مانند طرح‌های آمایش سرزمین، طرح‌های جامع شهری، اسناد توسعه‌بخشی و... مراجعه شد. در این مرحله پس از شناخت کلیت شهرها، به منظور انطباق یافته‌های مطالعات اسنادی با واقعیت‌های ملموس و همچنین درک بهتر سازمان فضایی شهرها، بررسی میدانی با رویکرد مشارکتی در دستور کار تیم مطالعاتی قرار گرفت. به این صورت که ابتدا از مجموع سه شهر مورد مطالعه، ۱۲۰۰ نفر به طور میانگین از هر شهر ۴۰۰ نفر به عنوان نمونه انتخاب شده و از شهروندان در خصوص کلیت شهر نظرسنجی در قالب پرسشنامه‌های حضوری و آنلاین به عمل آمد. از سوی دیگر، با استفاده از روش بارش افکار ۱ و با تشکیل گروه‌هایی شامل مدیران شهری، نخبگان شهری،

معمدین مذهبی و سیاسی و کلیه ذی‌ربطان نظام مدیریت شهری و بر اساس نمونه غیر تصادفی (هدفمند) و افراد در دسترس (در مجموع ۱۴۵ نفر) از طریق تشکیل کارگروه و کمیته‌های تخصصی متناسب با ساختار مدیریتی شهرداری‌ها و جمعیت آن شهر، اطلاعات شهرهای مورد مطالعه جمع‌آوری شده، در محیط اکسل و spss کدبندی و تجزیه و تحلیل شده و پس از تدوین چشم‌انداز شهرها با توافق جمعی یعنی کلیه ذی‌نفعان و ذی‌ربطان شهر، با استفاده از روش swot و qspm راهبردهای سازگار و متناسب با چشم‌انداز هر یک از شهرها تدوین شد و در ادامه به‌صورت بازخوردی با اعضای کارگروه‌ها مورد بررسی و تبادل نظر قرار گرفت. در نهایت به‌منظور عملیاتی نمودن مسیر دستیابی به چشم‌انداز مورد نظر، راهبردهای پیشنهادی تدوین گردید. لازم به ذکر است کلیه مراحل فوق به‌صورت مرحله‌ای با بدنه کارشناسی و مدیریتی شهرداری‌ها مورد بحث و بررسی و در نهایت تصویب قرار گرفته است. به منظور شناسایی عوامل داخلی و خارجی به این صورت عمل شد که ابتدا با بررسی اسناد فرادست مانند طرح هادی و جامع شهری و همچنین سایر طرح‌ها و اسناد موجود، عوامل داخلی و خارجی استخراج گشت و در گام بعدی با تشکیل کارگروه‌های تخصصی در شهرداری‌های هر یک از شهرها در قالب کارگروه‌های محیط‌زیست، خدمات شهری، مدیریت شهری، شهرسازی - معماری، حمل و نقل و ترافیک و فرهنگی - اجتماعی مورد بررسی قرار گرفت. پس از آن مجدداً عوامل داخلی و خارجی شناسایی شده و ضمن اینکه عوامل شناسایی شده در بررسی اسناد در این کارگروه‌ها بازنگری و اصلاح گردید. در نتیجه پس از نهایی شدن عوامل داخلی و خارجی توسط جمعی از متخصصان امتیازبندی و در نتیجه فرآیند SWOT وزن نهایی حاصل شد. در گام بعدی برای ارائه چشم‌انداز پرداخت و پس از آن راهبردها مشخص گردید و در نهایت به منظور اولویت‌بندی راهبردها از QSPM استفاده شد.

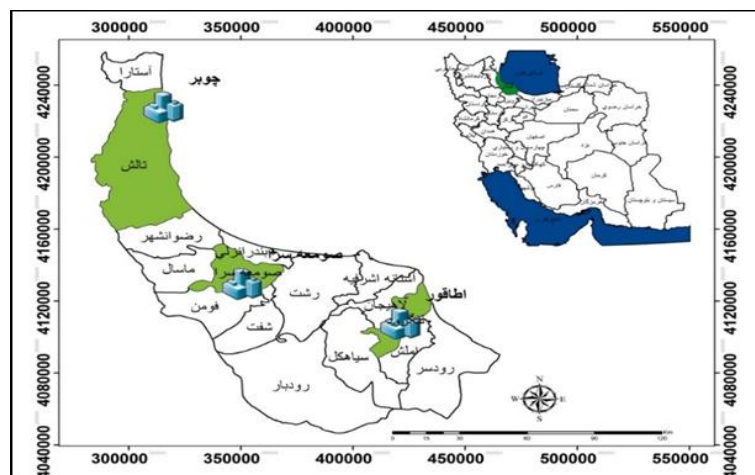
شکل ۱. فرایند تحقیق (منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۰)

به منظور انجام این پژوهش ۳ شهر به عنوان نماینده نظام شهری در سه منطقه ساحلی، جلگه‌ای و کوهستانی از سه منطقه شرق، مرکز و غرب استان گیلان مورد بررسی قرار گرفت. که در زیر به‌صورت مختصر هر یک از شهرها مورد بررسی قرار گرفته است:

شهر اطاقور: این شهر یکی از نقاط شهری استان گیلان بوده و مرکز بخشی به همین نام در شهرستان لنگرود است. موقعیت مکانی این شهر به طوری است که به ۴ شهر اصلی استان گیلان متصل است. از شمال به شهرستان لنگرود و دریای خزر، از شمال شرق به شهرستان املش و رودسر، از جنوب به رشته‌کوه‌های البرز و از شمال غربی به لاهیجان محدود می‌شود. فاصله این شهر تا دریا حدود ۱۶ کیلومتر است و با توجه به طبیعت زیبا، از آن به‌عنوان بهشت گمشده یاد می‌کنند. شهر جدید اطاقور در مختصات جغرافیایی ۳۷ درجه و ۶ دقیقه عرض شمالی و ۵۰ درجه و ۶ دقیقه طول شرقی در شرق استان گیلان واقع شده و در ارتفاع ۷۰ متر از سطح دریاهای آزاد واقع شده است. وسعت شهر در حدود ۲۵۸/۲۰ هکتار است. از لحاظ موقعیت نسبی، شهر

اطاقور در جنوب دریای خزر و کنار رودخانه بارکیلی، کورا و شلمان رود در کنار کوه‌های نسبتاً کم ارتفاع رشته‌کوه البرز جای گرفته و ویژگی‌های جغرافیایی آن متأثر از این سه عامل طبیعی یعنی دریای خزر، رودخانه‌ها و کوه‌های البرز است. شهر صومعه‌سرا: در بخش مرکزی شهرستان صومعه‌سرا واقع گردیده و مختصات جغرافیایی آن ۴۹ درجه و ۱۹ دقیقه طول شرقی و ۳۷ درجه و ۱۷ دقیقه عرض شمالی می‌باشد. شهر صومعه‌سرا در بخش مرکزی شهرستان صومعه‌سرا واقع گردیده و مختصات جغرافیایی آن ۴۹ درجه و ۱۹ دقیقه طول شرقی و ۳۷ درجه و ۱۷ دقیقه عرض شمالی می‌باشد. از لحاظ موقعیت نسبی، این شهر در حدفاصل دریاچه بزرگ خزر و نواحی کوهستانی البرز استقرار یافته است. صومعه‌سرا تا حدود سال ۱۲۹۳ شمسی بخشی از دهکده کسما محسوب می‌گردید، در سال ۱۳۱۹ به شهر تبدیل شد و از سال ۱۳۳۸ به واسطه موقعیتی که داشت به صورت یکی از بخش‌های تابعه شهرستان فومن درآمد. از این سال به بعد با انتزاع از فومنات و با الحاق مناطق گوراب زرمیخ، تنیان، ضیابر، مرکبه، تولمات، هنده خاله بدان به صورت شهرستانی مستقل به نام صومعه‌سرا با مرکزیت شهر صومعه‌سرا، دارای فرمانداری شد.

شهر چوبر: در بخش حویق شهرستان تالش واقع شده است و مختصات آن ۴۸ درجه و ۵۳ دقیقه طول شرقی و ۳۸ درجه و ۱۱ دقیقه عرض شمالی می‌باشد. شهر چوبر در بخش حویق شهرستان تالش واقع شده است و مختصات آن ۴۸ درجه و ۵۳ دقیقه طول شرقی و ۳۸ درجه و ۱۱ دقیقه عرض شمالی می‌باشد. از لحاظ موقعیت نسبی، این شهر در حدفاصل دریاچه بزرگ خزر و کوهستان تالش در بخش غربی استقرار دارد. رودخانه چوبر از داخل بافت شهر به صورت شرقی - غربی جریان دارد. حریم شهر شامل روستاهای شاد گلدی محله، مسجد قباقی، تخته‌پوری، بالا محله چوبر، کچوم محله، خلخالیان، رودبارسرا، خودکار محله از لحاظ موقعیت در بخش شمال غربی و جنوب غربی شهر واقع شده است. محور ترانزیتی تالش - آستارا به عنوان یک عارضه مصنوعی از داخل بافت شهر به صورت شمالی - جنوبی کشیده شده است. شهر مورد نظر نسبت به رشت (مرکز استان گیلان) حدود ۱۶۵ کیلومتر فاصله دارد. لوله گاز ۴۰ اینچ هم به عنوان یکی دیگر از عوارض زمینی به موازات جاده ترانزیتی تالش - آستارا از محدوده شرقی شهر به صورت شمالی - جنوبی عبور می‌نماید.

شکل ۲. موقعیت جغرافیایی منطقه مورد مطالعه (ترسیم: نگارندگان، ۱۴۰۰)

۵. یافته‌های پژوهش و بحث

به منظور چشم‌اندازسازی برای هر یک از شهرها در ابتدای امر به مطالعه اسناد فرادستی و مصاحبه با نخبگان و کارشناسان در هر شهر پرداخته شد. سپس عمده‌ترین نقاط قوت، ضعف، تهدید و فرصت‌های هر شهر در سه منطقه بررسی شد که از قرار جداول (۱، ۲، ۳ و ۴) می‌باشد.

طبق جدول (شماره ۱) در زمینه نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدید در این سه شهر انتخاب شده (صومعه‌سرا، اطاقور و چوبر) که هر کدام در ۳ نقطه مرکز، شرق و غرب استان قرار گرفته‌اند باید به این نکته اذعان داشت که در بسیاری از موارد به دلیل قرارگیری در یک پهنه آب و هوایی و جغرافیایی مشابه، دارای اشتراکاتی هستند که از جمله آن‌ها و در بخش قوت‌ها می‌توان به: بهره‌مندی از شرایط زیستی مطلوب به دلیل بهره‌مندی از آب و هوای معتدل، پایداری کالبدی ابنیه شهری و پوشش نسبتاً مناسب

معابر شهر اشاره نمود. موارد دیگری چون پوشش گیاهی مناسب، سهم بالای باغ مسکن‌ها در شهر و عرضه تولیدات کشاورزی و دامی متنوع در شهر به دلیل قرارگیری در حوزه نفوذ روستاهای پیرامونی از نقاط قوت در شهرهای اطاقور و چوبر می‌باشند. به صورت کلی تمامی موارد اشاره شده در بالا مواردی است که به صورت مشترک در این سه شهر وجود دارد اما یکسری از نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدید انحصاراً مختص به هر یک از شهرها به صورت مستقل می‌باشد که در قالب یک دسته‌بندی کلی در جداول (شماره ۱ الی ۴) آورده شده است.

جدول ۱. عمده‌ترین نقاط قوت در سه شهر مورد مطالعه

نقاط قوت	صومعه سرا	اطاقور	چوبر
بهره‌مندی از شرایط زیستی مطلوب به دلیل بهره‌مندی از آب و هوای معتدل	●	●	●
پوشش گیاهی مناسب		●	●
ترافیک روان		●	
بهره‌مندی از نوار ساحلی		●	●
پوشش نسبتاً مناسب معابر شهر	●		
بهره‌مندی از شیب‌های متنوع در شهر		●	
وجود آثار تاریخی در شهر		●	
عرضه تولیدات کشاورزی و دامی متنوع در شهر به دلیل قرارگیری در حوزه نفوذ روستاهای پیرامونی		●	●
سهم بالای باغ مسکن‌ها در شهر		●	●
پایداری کالبدی ابنیه شهری	●	●	●
ساختار مناسب سلسله‌مراتب شهری	●		
توزیع متناسب خدمات شهری	●		
جدایی پهنه‌های مسکونی و فعالیتی در شهر		●	
بهره‌مندی از سیستم مناسب جمع‌آوری آب‌های سطحی جهت آبیاری مزارع و باغات		●	●
وجود نظام محله‌ای در شهر		●	●
برپایی مدون جشنواره‌های بومی و محلی		●	●

منبع؛ یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۰

جدول ۲. عمده‌ترین نقاط ضعف در منطقه مورد مطالعه

نقاط ضعف	صومعه سرا	اطاقور	چوبر
ورودی فاقد هویت شهری		●	●
ساختار نامنسجم و ناپیوسته شهری	●	●	●
کمبود سرانه فرهنگی در شهر	●	●	●
سرانه پایین کاربری درمانی در شهر		●	●
فقدان تجهیزات و تأسیسات مناسب شهری مانند گورستان، سرویس‌های بهداشتی و..	●	●	●
مشکلات بهداشتی و زیست‌محیطی مانند پسماند و دفع زباله شهری	●	●	●
وضعیت نامناسب پیاده‌روهای شهری		●	●
ازدحام و ترافیک در معابر اصلی شهری	●		
نبود پارکینگ به تعداد کافی در شهر	●		
تراکم بالای ساختمانی و عدم رعایت خط آسمان	●		
فقدان طرح مدون حمل و نقل شهری	●		
عدم هماهنگی و یا هماهنگی ضعیف نهادها و سازمان‌های مسئول خدمات رسانی شهری	●	●	●

منبع؛ یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۰

جدول ۳. عمده‌ترین نقاط فرصت در منطقه مورد مطالعه

نقاط فرصت	صومعه سرا	اطاقور	چوبر
وجود باغات میوه در شهر		•	•
عبور رودخانه از سطح شهر		•	•
بهره‌مندی از مناطق بیلابلی در مجاورت شهر		•	
بهره‌مندی از سهم بالای جمعیت در سن کار	•	•	•
استقرار شهر در حوزه جغرافیایی پر جاذبه جهت توسعه گردشگری به دلایل طبیعی و اقلیمی	•	•	•
مجاورت و نزدیکی به جاده ترانزیتی رشت-آستارا، منطقه آزاد انزلی و فرودگاه رشت	•		
وجود زمینه و بسترهای مناسب جهت ورود سرمایه‌گذاران بخش خصوصی و دولتی در شهر	•	•	•
بهره‌مندی از فضاهای باز شهری جهت تجهیز در مواقع بحران	•	•	•

منبع؛ یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۰

جدول ۴. عمده‌ترین نقاط تهدید در منطقه مورد مطالعه

نقاط تهدید	صومعه سرا	اطاقور	چوبر
مهاجرت بالای افراد در سنین کار	•	•	•
سهم ناچیز شهر از گردشگری استان و کشور	•	•	
برداشت شن و ماسه از بستر رودخانه		•	•
بورس‌بازی زمین	•	•	•
وجود گسل و لرزه‌خیزی منطقه	•	•	
وجود موانع طبیعی و انسانی توسعه افقی شهر		•	•
کم‌رنگ شدن سنت‌ها و آداب و رسوم محلی	•		
سیل‌خیزی رودخانه شهر			•

منبع؛ یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۰

۵.۱. استراتژی‌های مورد نیاز برای تحقق به چشم‌انداز

با توجه به اطلاعات جمع‌آوری شده و اولویت‌ها و چشم‌انداز موجود در هر یک از شهرها، مهم‌ترین استراتژی‌های به کار گرفته شده به تفکیک هر یک از کارگروه‌های تعیین شده از قرار جدول (شماره ۶) است. در خصوص تشکیل کارگروه‌ها در طرح راهبردی عملیاتی طبق دستورالعمل وزارت کشور در شهرهای با جمعیت کمتر از ۲۰ هزار نفر نیاز به تشکیل مجزا همه کارگروه‌ها (۶ کارگروه معماری شهرسازی، حمل و نقل، اجتماعی-فرهنگی، محیط‌زیست و خدمات شهری، خدمات مدیریت شهری و مدیریت بحران) نبوده و می‌توان برخی از کارگروه‌ها را با یکدیگر ادغام کرد. بر این اساس در شهر صومعه‌سرا با جمعیت بیش از ۲۰ هزار نفر (۵۶ هزار نفر) شش کارگروه و در شهرهای چوبر و اطاقور با توجه به جمعیت کمتر از ۲۰ هزار نفر، سه کارگروه مقرر گشته است.

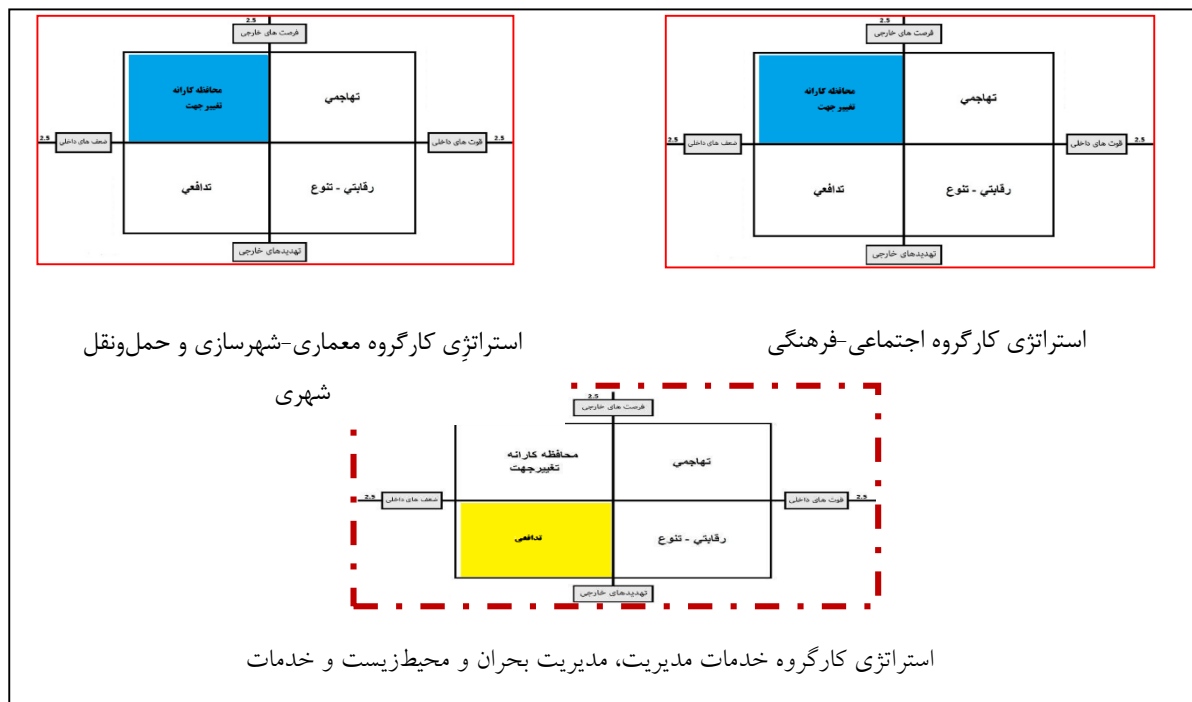
با توجه به جدول فوق در سه شهر مورد بررسی به تفکیک موضوعات هر یک از کارگروه‌های بررسی شده استراتژی خاص آن کارگروه مشخص گردید. در شهر اطاقور در ارتباط با کارگروه شهرسازی و حمل و نقل و اجتماعی-فرهنگی بیانگر این موضوع است که در زمینه عوامل خارجی سیستم با فرصت‌های خوبی روبه‌روست و نسبت به تهدیدها از امتیاز بالاتری (منفی) برخوردار است و همچنین در زمینه داخلی نیز نشان می‌دهد که ضعف‌ها از قوت‌ها پیشی گرفته‌اند. در نتیجه سیستم با فرصت‌های بیرونی و ضعف‌های درونی روبه‌روست. بر این اساس راهبردهای تغییر جهت (WO) برای این شهر مناسب می‌باشند. در شهر چوبر و صومعه‌سرا نیز به ترتیب در کارگروه‌های معماری-شهرسازی، مدیریت، مدیریت بحران، محیط‌زیست و خدمات شهری، حمل و نقل، اجتماعی-فرهنگی و محیط‌زیست و خدمات شهری راهبرد تغییر جهت مشخص گردیده است. در شهر اطاقور و صومعه‌سرا در کارگروه‌های مدیریت، مدیریت بحران، محیط‌زیست و خدمات شهری، معماری-شهرسازی، خدمات مدیریت شهری و مدیریت

بحران با توجه به اینکه سیستم با ضعفها و تهدیدات قابل توجهی مواجه است. بنابراین در این زمینه استراتژی WT یا استراتژی تدافعی راهگشا است. بنابراین بایستی در پی راهکارهایی بود که نقاط ضعف را کاهش داده و از تهدیدات پرهیز نمود. در شهر چوبر در زمینه کارگروه اجتماعی - فرهنگی نیز با توجه به برتری عوامل داخلی بر خارجی و غلبه نقاط قوت درونی بر فرصت‌های بیرونی، از استراتژی SO یا استراتژی تهاجمی مشخص گردید. بنابراین بایستی در پی راهکارهایی بود که از نقاط قوت درونی و فرصت بیرونی بهترین استفاده را برد و در جهت تقویت سازمان بهره گرفت.

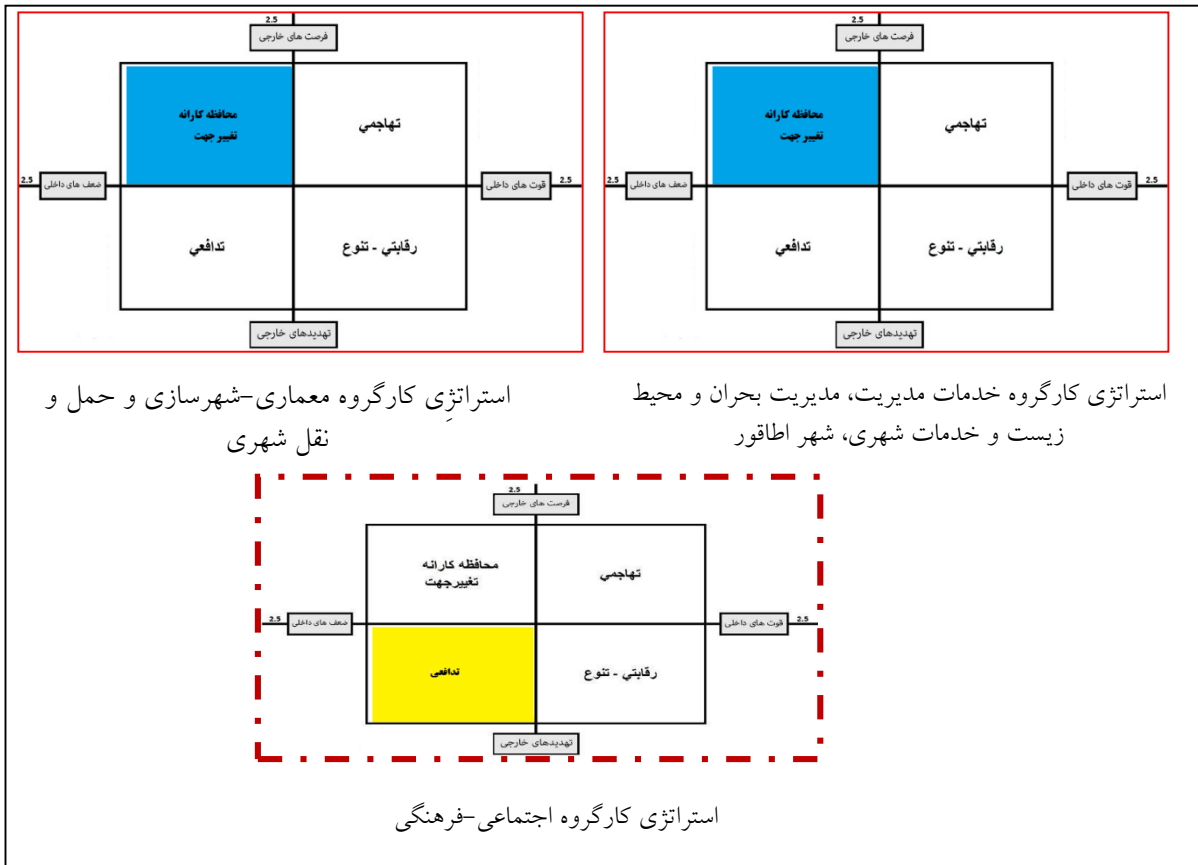
جدول ۵. استراتژی‌های مورد نیاز برای تحقق به چشم‌انداز در هر یک از شهرهای مورد مطالعه

شهر	کارگروه	استراتژی
اطاقور	شهرسازی-حمل و نقل	WO
	اجتماعی-فرهنگی	WO
	مدیریت، مدیریت بحران، محیط‌زیست و خدمات شهری	WT
چوبر	معماری - شهرسازی	WO
	اجتماعی - فرهنگی	SO
	مدیریت، مدیریت بحران، محیط‌زیست و خدمات شهری	WO
صومعه سرا	معماری - شهرسازی	WT
	حمل و نقل	WO
	اجتماعی - فرهنگی	WO
	محیط‌زیست و خدمات شهری	WO
	خدمات مدیریت شهری	WT
	مدیریت بحران	WT

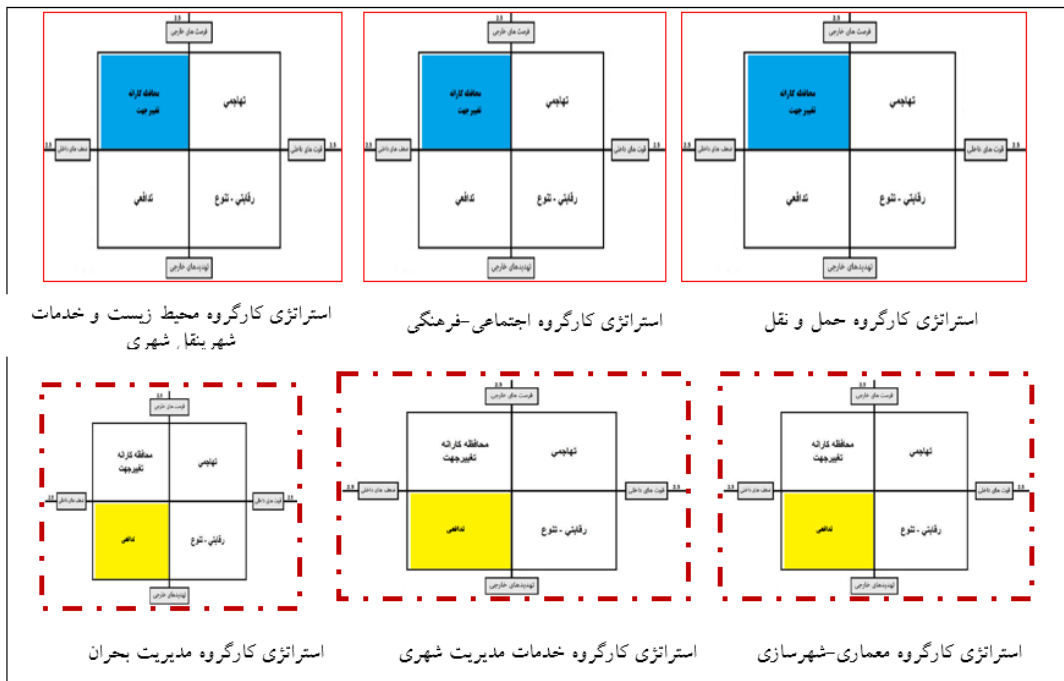
منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۰

شکل ۳. استراتژی‌های شهر اطاقور به تفکیک هر یک از کارگروه‌ها (منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۰)

شکل ۴. استراتژی‌های شهر چوبر به تفکیک هر یک از کارگروه‌ها (منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۰)

شکل ۵. استراتژی‌های شهر صومعه‌سرا به تفکیک هر یک از کارگروه‌ها (منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۰)

۵.۲. چشم‌انداز شهرهای مورد مطالعه و مهم‌ترین اولویت عملیاتی شهرداری‌ها برای دستیابی به آن

در این بخش و بر اساس چشم‌انداز تدوین شده برای هر یک از شهرهای مورد مطالعه، مهم‌ترین اولویت‌های عملیاتی شهرداری‌ها به منظور تحقق چشم‌انداز ترسیم شده است. بر اساس جدول (شماره ۵) و چشم‌انداز تدوین شده در سه شهر اطاقور، چوبر و صومعه‌سرا به ترتیب در ابتدای امر چشم‌انداز هر یک از شهرها مشخص، سپس راهبردها و در نهایت پروژه‌های مهم برای تحقق چشم‌انداز طی ۲۰ سال آینده محقق گردید.

اطاقور (شهر بوم‌محور) شهری است که با ارائه خدمات برتر و پشتیبان تولید برای پسرکانه‌های روستایی با اتکاء به فعالیت‌های گردشگری طبیعت‌گرا، به کانون پیشرفت و توسعه پایدار ناحیه شرقی استان تبدیل شده است. این شهر از طریق رشد و تقویت تعاملات ناحیه‌ای و خروج از انزوای جغرافیایی، زمینه‌ساز فرصت‌های نوین سرمایه‌گذاری گردیده است. اطاقور، با استفاده از سرمایه انسانی، هویت و ارزش‌های بومی و محلی خود را استحکام بخشیده است. بدین‌منظور برای دستیابی به چشم‌انداز تدوین شده ۱۳ راهبرد و ۲۷ پروژه در نظر گرفته شد.

چوبر با برخورداری از باغ‌های کیوی، علاوه بر تقویت زیرساخت‌های شهری و بهره‌مندی از توان‌های طبیعی، کشاورزی و گردشگری، ظرفیت عملکردی و فضایی منطقه‌ای خود را در راستای نیل به توسعه پایدار، افزایش داده است. این شهر با تکیه بر تولیدات کشاورزی و نقش‌پذیری در مبادلات فرمانطقه‌ای، توانسته از تنگناهای اقتصادی عبور نماید و با به‌کارگیری مدیریت یکپارچه شهری، به فضایی ایمن، کارا، مشارکت‌پذیر و همگرا و همسو با ارزش‌های فرهنگی-اسلامی بدل در غرب استان بدل گردد. بدین‌منظور برای نیل به این چشم‌انداز، ۱۴ راهبرد در کارگروه‌های مختلف و ۲۶ پروژه تدوین گردید.

صومعه‌سرا شهری بر پایه ساختارهای اجتماعی همسان، شهروندمدار و مدیریت یکپارچه، تجدید حیات هویت فرهنگی را رقم زده و با استفاده از توان‌های متنوع محیطی و جذب سرمایه‌گذار، به‌عنوان قطب گردشگری (ورزشی و...) جلگه مرکزی گیلان شناخته می‌شود. این شهر با بهره‌گیری از شبکه معابر منسجم و به سبب مجاورت با مسیرهای ترانزیتی مهم و کلیدی، از ترافیک روان برخوردار بوده و با تجهیز شهر برای مقابله با بحران‌های احتمالی و با اتکاء به رویکرد توسعه درون‌زا، به شهری امن برای شهروندان تبدیل گشته است. صومعه‌سرا از طریق توزیع متعادل و مناسب جمعیت و فعالیت، پسرکانه‌های غنی کشاورزی و باغداری و ایجاد فرصت‌های کارآفرینانه متعدد، به ثبات اجتماعی-اقتصادی و در نهایت درآمد پایدار برای مدیریت شهری دست یافته است. بدین منظور ۲۴ راهبرد و ۴۴ پروژه تدوین گردید.

جدول ۶. برخی از مهم‌ترین راهبردها و پروژه‌های برنامه راهبردی عملیاتی در راستای تحقق چشم‌انداز هر شهر

شهر	چشم انداز	راهبردها	پروژه
اطاقور	شهر بوم‌محور	پشتیبانی از توریسم طبیعت‌گرا	- طراحی مناسب ورودی شهر - تبلیغات و معرفی پتانسیل‌های گردشگری شهر
		ایجاد مراکز اسکان و مجتمع‌های تجاری تفریحی	- مطالعه توجیه و امکان‌سنجی فنی و مالی پروژه ساخت- بهره‌بردار
		تأمین امکانات رفاهی برای گردشگران شاخه اکوتوریسم و سلامت	- واگذاری سایت گردشگری حاشیه رودخانه - مطالعه توجیه و امکان‌سنجی فنی و مالی پروژه ساخت- بهره‌بردار
		تأمین امکانات رفاهی برای گردشگران شاخه اکوتوریسم و سلامت	- واگذاری متل اقامتی در حاشیه سایت گردشگری- احداث و بهره‌برداری از مجتمع تجاری در ورودی شهر - مطالعه توجیه و امکان‌سنجی فنی و مالی پروژه ساخت- بهره‌بردار
		تأمین امکانات رفاهی برای گردشگران شاخه اکوتوریسم و سلامت	- واگذاری سایت سلامت (شامل سرای اسکان بلند مدت، تجهیزات درمانی- ورزشی و...) در زمین اهدایی محله توکوش - تخفیف عوارض ساخت بناهای با کارکرد اکوتوریسم و توریسم سلامت
		بازآفرینی الگوهای مناسب معماری ساختمان‌ها	- انجام مطالعات مربوط به طرح جامع نما و منظر شهر

شهر	چشم انداز	راهبردها	پروژه	
			- تخفیف عوارض احداث بناها با نما و منظر مصوب طرح جامع نما و منظر	
			توانمندسازی زنان بومی در زمینه اطلاع رسانی و تشویق گردشگران	- برگزاری دوره‌های آموزشی سالیانه مهارت‌های بومی و صنایع دستی - برگزاری جشنواره‌های فصلی بومی-محلی مانند نوروز بر و کشتی محلی جهت معرفی و ارائه محصولات و تبلیغات مناسب در این زمینه
			ایجاد فرصت‌های شغلی و رفاهی مناسب	- واگذاری زمین به بخش خصوصی جهت ایجاد مجموعه ورزشی تفریحی
			تقویت سرمایه اجتماعی	- تشویق سالانه ۱۰ خانوار و ۱۰ دانش آموز بر اساس عملکرد (هرسال در جشنواره های محلی) - استفاده از دانش آموزان هنرمند در پیاده‌سازی دیوار نگاره‌های شهری جهت افزایش حس تعلق شهر - برگزاری دوره‌های آموزشی جهت پرورش نیروی جوان حافظ طبیعت
			- معرفی و شناساندن فرصت‌های سرمایه گذاری در زمینه گردشگری کشاورزی و جذب سرمایه‌گذار - مطالعه توجیه و امکان‌سنجی فنی و مالی پروژه ساخت- بهره‌بردار - واگذاری به منظور ایجاد مدرسه طبیعت همراه با نمایشگاه دائمی گیاهان زینتی در زمین	
			تجهیز مراکز امداد رسانی با توجه به حادثه خیزی و جمعیت حوزه نفوذ	- مجهز نمودن ایستگاه آتش‌نشانی موجود در شهر از طریق خرید یک دستگاه ماشین آتش نشانی
			جذب سرمایه‌گذار و بهره‌مندی از پتانسیل‌های موجود شهر	- پروژه ساخت- بهره‌بردار - هتل/متل - پروژه ساخت- بهره‌بردار - رستوران/کافی شاپ - ساخت- بهره‌بردار - آکواریوم و تأسیسات جانبی از طریق قراردادهای واگذاری به بخش خصوصی
			تبیین طرح نما و منظر شهری با توجه به معماری بومی منطقه	- اعطای تشویقی کسر عوارض به اجرای ساختمان‌ها با نما و معماری بومی
شهر باغ‌های کیوی			- زیرسازی، جدول گذاری و آسفالت معابر - پیاده‌راه یا آرام راه نمودن محدوده بازار - اصلاح هندسی در معبر اصلی شهر	
			تدوین ساز و کاری جهت مدیریت خدمات شهر	- احداث بازارچه ارائه محصولات بومی و صنایع دستی در طرح ساحلی
			ارتقاء مدیریت زیست‌محیطی شهر به منظور ساماندهی و بهبود وضعیت	- جانمایی و اختصاص زمین جهت نگهداری موقت سگ‌های ولگرد و ارسال به سایت مرکزی استان
			تدوین ساز و کاری جهت مدیریت خدمات شهر	انجام ممیزی املاک و GIS Ready شهر و ایجاد بانک اطلاعات املاک شهری
			- تکمیل پارک ساحلی - ایمن‌سازی و تجهیز فضای بازی کودک در پارک ساحلی - نورآرایی و ایجاد دالان نور در ساحل و نورآرایی دریایی	
			تهیه چارچوب مدون برای تسهیل در اجرای منظم جشنواره‌های فرهنگی، کشاورزی و گردشگری در شهر	- ایجاد ستادی به منظور برپایی منظم و مداوم جشنواره‌های محلی، فصلی و سالانه

شهر	چشم انداز	راهبردها	پروژه
		بهره‌گیری از پتانسیل‌های فضای مجازی و رسانه‌های جمعی	- ایجاد کانال‌های اطلاع‌رسان فعال در فضای مجازی جهت معرفی پتانسیل‌ها و فرصت‌های سرمایه‌گذاری - راه‌اندازی تور مجازی جاذبه‌های گردشگری شهر
		بهره‌مندی از عناصر هویت بخش شهری	- طراحی، جانمایی و اجرای المان شهری (المان هویتی، نیمکت، آبنما و...) - اصلاح و تکمیل شبکه روشنایی معابر
		ایجاد ساز و کار جهت جلوگیری از فروش تراکم در بخش مرکزی شهر	ممیزی املاک و GIS Ready شهر
		بازتوزیع کاربری‌های خدمات عمومی در نقاط مختلف شهر به منظور تعادل بخشی	- جانمایی ۳ کیوسک جمع‌آوری زباله خشک در کوی بیتا، میدان جانبازان، میدان بسیج
		ارائه سیاست‌های تشویقی جهت جلب مشارکت شهروندان در پیاده‌سازی برنامه‌های عمرانی	- اعطای بخشودگی یا تراکم تشویقی جهت ساخت پروژه‌های بوم‌گردی
		هدایت مراکز جاذب سفر به سوی محورهای اصلی شهر	- مطالعه توجیه و امکان‌سنجی فنی و مالی پروژه ساخت - بهره‌برداری - مجتمع تجاری از طریق قراردادهای واگذاری به بخش خصوصی
		پیاده‌سازی سیما و منظر شهری با تاکید بر استفاده از معماری و مصالح بومی	- استانداردسازی تابلوهای تبلیغاتی و راهنما در سطح خیابان. - جانمایی کیوسک اطلاع‌رسان گردشگری. - اعطای تشویقی کسر عوارض به اجرای ساختمان‌ها با نما و معماری بومی.
		هدایت و روانسازی بار ترافیکی معابر اصلی درون شهری به کمک محورهای کنارگذر و فضاهای اطراف شهر	- تجهیز نوار ایمن کمربندی جهت احداث پیست دوچرخه‌سواری - مطالعه توجیه و امکان‌سنجی فنی و مالی پروژه ساخت - بهره‌برداری طرح بیدود در صومعه سرا از طریق قراردادهای واگذاری به بخش خصوصی
		تدوین برنامه‌های منظم آموزشی با هدف ارتقای فرهنگی دانش‌آموزان	- همکاری با مدارس در آموزش‌های زیست‌محیطی کاربردی، ترافیکی و آداب و رسوم بومی به دانش‌آموزان
صومعه - سرا	شهر گردشگری - ترانزیتی	به‌کارگیری شیوه‌های نوین تبلیغات شهری در اطلاع‌رسانی شهروندان	- نصب تابلوهای همسان دو زبانه اطلاع‌رسان هادی سفر در بلوارهای اصلی شهر - ایجاد و مدیریت کانال‌های معرفی جاذبه‌های گردشگری شهر در فضای مجازی
		ایجاد فرصت‌های مشارکت اجتماعی برای شهروندان	- تعریف و تعیین خانه‌های محله در محله‌های شهر - برگزاری جشنواره‌های فصلی با موضوعات ورزشی، فرهنگی (غذا، صنایع دستی و...)، کشاورزی در پارک ابریشم و ورودی شهر - احداث پارک‌های محله‌ای در محلات شهری
		حمایت از سازمان‌های مردم‌نهاد در زمینه امور فرهنگی و بانوان	- برگزاری دوره‌های آموزش کسب و کار (در زمینه‌های صنایع دستی، کشاورزی و...) - حمایت شهرداری از بانوان فعال در زمینه مشاغل خانگی از طریق اختصاص غرفه فروش محصولات
		تقویت احساس تعلق شهروندان با ساخت المان‌های شهری	- ساخت المان‌های بومی در میادین و مبادی اصلی شهر - دیوارنگاری حاوی نقوش و مضامین بومی
		زمینه‌سازی ایجاد مراکز فرهنگی هنری جدید	- مطالعه توجیه و امکان‌سنجی فنی و مالی پروژه ساخت - بهره‌برداری - مجتمع چند منظوره فرهنگی (سینما، نمایشگاه و...) از طریق قراردادهای واگذاری به بخش خصوصی
		استفاده از توان‌های محیطی به منظور رونق بخش گردشگری	- ایجاد سرویس‌های بهداشتی در محلات شهر

شهر	چشم انداز	راهبردها	پروژه
	استفاده از توان‌های محیطی به منظور رونق بخش گردشگری		- مطالعه توجیه و امکان‌سنجی فنی و مالی پروژه ساخت- بهره‌برداری - واگذاری مدرسه طبیعت توسط بخش خصوصی در محله سماواتی
	سرمایه‌گذاری در بخش گردشگری ورزشی در حریم شهر		- مطالعه توجیه و امکان‌سنجی فنی و مالی پروژه ساخت- بهره‌برداری - واگذاری طرح ایجاد کمپ‌های ورزشی و فضاهای وابسته از طریق قرارداد BOT
	پشتیبانی و تجهیز پارک‌های شهر به منظور جذب گردشگران		- تجهیز پارک ابریشم از منظر میلمان، عناصر جذاب بصری مانند احداث جنگل نور و... و تکمیل شبکه روشنایی شهر - جانمایی سکویهای اسکان مسافر - تجهیز سرویس‌های بهداشتی پارک
	پیوند نیروهای خلاق و سرمایه‌گذاران		- برگزاری نشست‌های فصلی به منظور برقراری ارتباط میان نخبگان و سرمایه‌گذاران
	تقویت جایگاه طرح راهبردی- عملیاتی به عنوان سند هماهنگی		- ایجاد ستاد برنامه طرح راهبردی - عملیاتی در محل شهرداری به منظور نظارت و پایش اجرای برنامه
	تجهیز فضاهای باز در پیرامون شهر		- احداث سایت امداد رسان تجهیز شده - اعزام نیروهای امدادی به منظور بهره‌گیری از تجربیات امداد رسانی مناطق بحران‌زده کشور
	استفاده از نهادها و سازمان‌های خدمات‌رسان جهت برگزاری منظم آموزش		- دعوت از کارشناسان سازمان‌ها و نهادهای امداد رسان جهت برگزاری دوره‌های آموزشی به شهروندان در مرکز محلات، مدارس، ادارات و... - تکمیل ایستگاه شماره ۲ آتش نشانی - خرید تجهیزات فردی اطفای حریق

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۰ (از ذکر مستندات انجام swot و Qspm، به جهت رعایت اختصار مقاله، خودداری شده است)

۶. نتیجه‌گیری

چشم‌اندازسازی قلب راهبرد توسعه شهری محسوب می‌شود. به منظور توسعه و مدیریت بهینه در هر شهری باید چشم‌اندازی متناسب با ویژگی‌ها و پتانسیل‌های آن شهر تدوین شود تا شهر در راستای رسیدن به چشم‌انداز در افق تعیین شده حرکت کند. در نظام‌های متمرکز تدوین اهداف و نقش شهرها توسط دولت مرکزی صورت می‌گیرد لیکن در نظام‌های مبتنی بر فعالیت بازار آزاد، هر شهر لازم است خود به تدوین یک استراتژی رقابتی بپردازد. به عبارت دیگر تدوین چشم‌انداز برای این‌گونه شهرها معنادار بوده چون در تدوین چشم‌انداز مناسب شهر و توان رقابت نسبی آن با شناسایی شده و شرایط بقا و بالندگی آن را فراهم می‌گردد. در این پژوهش به منظور دستیابی به یک چشم‌انداز بهینه در هر یک از این سه شهر در ابتدا به بررسی نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدیدها پرداخته شد. بر اساس یافته‌های به دست آمده این سه شهر در بسیاری از موارد دارای اشتراکاتی هستند. همچنین به منظور دستیابی به این چشم‌اندازها در ابتدا به اولویت‌بندی راهبردهای هر یک از این سه شهر پرداخته شده است. مطابق نتایج به دست آمده در شهر اطاقور این راهبردها به ترتیب شامل پشتیبانی از توریسم طبیعت‌گرا، ایجاد مراکز اسکان و مجتمع‌های تجاری تفریحی، ارائه تسهیلات به شهروندان، تأمین امکانات رفاهی برای گردشگران شاخه اکوتوریسم و سلامت، بازتعریف یا اصلاح هندسی تقاطع‌ها یا میادین جهت دسترسی مناسب مسافران به داخل شهر، بازآفرینی الگوهای مناسب معماری ساختمان‌ها، توانمندسازی زنان بومی در زمینه اطلاع‌رسانی و تشویق گردشگران، ایجاد فرصت‌های شغلی و رفاهی مناسب، تقویت سرمایه اجتماعی، توسعه اکوتوریسم به منظور ایجاد اشتغال پایدار و حفاظت از منابع طبیعی، ارتقاء آمادگی در برابر سیل، تجهیز مراکز امداد رسانی با توجه به حادثه‌خیزی و جمعیت حوزه نفوذ و ایجاد هماهنگی بین دستگاه‌های متولی مدیریت شهری با هدف مدیریت واحد و حفاظت از محیط‌زیست می‌باشند. در خصوص راهبردها در شهر چوبر می‌توان به مواردی همچون: جذب سرمایه- گذار و بهره‌مندی از پتانسیل‌های موجود شهر، تبیین طرح نما و منظر شهری با توجه به معماری بومی منطقه، هدایت گسترش شهر به سمت توسعه عمودی به دلیل محدودیت‌های توسعه افقی، ساماندهی و بهبود زیرساخت‌های شهری، تدوین ساز و کاری

جهت مدیریت خدمات شهر، ارتقاء مدیریت زیست‌محیطی شهر به‌منظور ساماندهی و بهبود وضعیت، تدوین ساز و کاری جهت مدیریت خدمات شهر، بهبود ایمنی و سلامت شهر از طریق برنامه‌ریزی مدون مدیریت بحران شهر، ایجاد ساز و کاری برای پیاده‌سازی طرح‌های گذران اوقات فراغت در شهر، تهیه چارچوب مدون برای تسهیل در اجرای منظم جشنواره‌های فرهنگی، کشاورزی و گردشگری در شهر، بهره‌گیری از پتانسیل‌های فضای مجازی و رسانه‌های جمعی به منظور اطلاع‌رسانی در زمینه معرفی فرصت‌های سرمایه‌گذاری در شهر و بهره‌مندی از عناصر هویت‌بخش شهری اشاره نمود. همچنین راهبردهای تدوین شده در شهر صومعه‌سرا نیز به ترتیب اولویت عبارتند از: هدایت و روانسازی بار ترافیکی معابر اصلی درون شهری به کمک محورهای کنارگذر و فضاهای اطراف شهر، بهبود هماهنگی بین سازمانی در خصوص مدیریت ترافیک، مکان‌یابی پارکینگ پیرامون محورهای اصلی شهر، تقویت سرمایه‌های اجتماعی به منظور مقابله با آسیب اجتماعی، تدوین برنامه‌های منظم آموزشی با هدف ارتقای فرهنگی دانش‌آموزان، به‌کارگیری شیوه‌های نوین تبلیغات شهری در اطلاع‌رسانی شهروندان، ایجاد فرصت‌های مشارکت اجتماعی برای شهروندان، حمایت از سازمان‌های مردم‌نهاد در زمینه امور فرهنگی و بانوان، تقویت احساس تعلق شهروندان با ساخت المان‌های شهری، زمینه‌سازی ایجاد مراکز فرهنگی هنری جدید، استفاده از توان‌های محیطی به منظور رونق بخش گردشگری، استفاده از توان‌های محیطی به منظور رونق بخش گردشگری، سرمایه‌گذاری در بخش گردشگری ورزشی در حریم شهر، بهبود کیفیت خدمات شهری به منظور افزایش رضایت‌مندی شهروندان، پشتیبانی و تجهیز پارک‌های شهر به منظور جذب گردشگران، پیوند نیروهای خلاق و سرمایه‌گذاران، تقویت جایگاه طرح راهبردی-عملیاتی به عنوان سند هماهنگی، تجهیز فضاهای باز در پیرامون شهر، تجهیز فضاهای باز در پیرامون شهر به منظور مقابله با بحران‌های احتمالی و استفاده از نهادها و سازمان‌های خدمات‌رسان جهت برگزاری منظم آموزش می‌باشند. همچنین پس از این مراحل پروژه‌هایی به منظور تسریع در رسیدن به چشم‌انداز مطلوب انتخاب گردیدند.

نتایج این پژوهش را می‌توان با پژوهش نویسندگانی چون رهنما و شاددل (۱۳۹۹)، یاسوری و سجودی (۱۳۹۶)، اشرفی و جانبان‌زاد (۱۳۹۳) مقایسه نمود آنان در پژوهش‌شان ضمن تدوین چشم‌انداز توسعه شهری به تنظیم چارچوب راهبردی در حوزه مدیریت شهری و همچنین ارائه برنامه عملیاتی ۵ ساله شهرداری (۱۴۰۰-۱۳۹۶) پرداخته‌اند. در این پژوهش نیز با بررسی پتانسیل‌ها و نقاط قوت و ضعف مناطق شهری مورد مطالعه، چشم‌انداز مورد نظر برای هر یک از شهرها مشخص گردید، سرانجام به تدوین راهبردهای مورد نظر جهت تحقق و رسیدن به چشم‌انداز تدوین شد. سرانجام به منظور عملیاتی نمودن راهبردهای تدوین شده و با توجه به نظام بودجه‌ریزی شهرداری، پروژه‌هایی در بخش‌های مختلف عمرانی، ترافیکی، فرهنگی اجتماعی و خدماتی و زیست‌محیطی تعریف گردید، با توجه به اینکه هزینه‌های پیش‌بینی شده جهت اجرای پروژه‌ها به تفکیک سال‌های برنامه بر مبنای میزان درآمد و هزینه‌های پیش‌بینی شده شهرداری‌ها می‌باشد، امکان تحقق آن میسر است.

در مجموع نتایج این تحقیق گویای این واقعیت است که چشم‌انداز شهرها در استان گیلان به شدت تحت تأثیر بستر جغرافیایی خود بوده و از آن تأثیر می‌پذیرد. به اصطلاح دیگر کارکرد شهر تحت تأثیر جغرافیای فرهنگی و طبیعی است و به تأثیر از آن چشم‌انداز شهری خلق می‌شود و به همین دلیل است که در کلیت موضوع اختلاف شدیدی بین سازمان فضایی شهرها دیده نمی‌شود و این امر خود را در چشم‌انداز شهرها نیز نشان می‌دهد. چشم‌انداز شهرها در هر سه ناحیه تحت تأثیر عوامل و عناصر محیطی بوده که خود را در قالب گردشگری طبیعت‌محور نشان داده است.

منابع

- اشرفی، یوسف و جانبان‌زاد، محمدحسین (۱۳۹۲). تدوین چشم‌انداز سازمانی در چارچوب برنامه‌ریزی راهبردی (نمونه موردی: شهرداری ساوه). *فصلنامه مطالعات برنامه‌ریزی شهری*، ۱ (۲)، صص. ۱۲۳-۱۵۵.
- پرهیزکار، اکبر و فیروز بخت، علی (۱۳۹۰). چشم‌انداز مدیریت شهری در ایران با تأکید بر توسعه پایدار شهری. *فصلنامه جغرافیایی سرزمین*، ۸ (۳۲)، صص. ۴۳-۶۶.
- پوراحمد، احمد؛ حاتمی‌نژاد، حسین و حسینی، سید هادی (۱۳۸۵). آسیب‌شناسی طرح‌های توسعه شهری در کشور. *پژوهش‌های جغرافیایی*، ۳۸ (۵۸)، صص. ۱۶۳-۱۸۰.
- جزوه سیر اندیشه‌ها در شهرسازی و مبانی برنامه‌ریزی شهری، منطقه‌ای و مدیریت شهری؛ سایت کیمیا فکر بزرگ

- حافظانیا، محمدرضا (۱۳۸۹). مقدمه‌ای بر روش تحقیق در علوم انسانی، تهران: انتشارات سمت.
- دستورالعمل تهیه، تصویب، اجرا و پایش برنامه عملیات نوسازی و عمران و اصلاحات شهر. (۱۳۹۴). سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور، معاونت امور شهرداری‌ها.
- رهنما، محمدرحیم و شاددل، لیا (۱۳۹۹). از تدوین چشم‌انداز شهر سرخس تا برنام ریزی عملیاتی شهرداری. فصلنامه چشم‌انداز شهرهای آینده، ۱ (۲)، صص. ۶۳-۷۹.
- زیاری، کرامت‌ا...؛ قاسمی، سعید؛ مهدیان‌بهنمیری، معصومه و مهدی، علی (۱۳۹۲). CDS، رویکردی مشارکتی در فرآیند چشم‌اندازسازی توسعه شهری (مورد پژوهش: شهر مهاباد). نشریه علمی-پژوهشی جغرافیا و برنامه‌ریزی، ۲۰ (۵۳)، صص. ۱۶۷-۲۰۱.
- زیاری، کرامت‌ا...؛ مهدنژاد، حافظ و پرهیز، فریاد (۱۳۸۸). مبانی تکنیک‌های برنامه‌ریزی شهری. چاپ اول، چابهار: انتشارات دانشگاه بین‌المللی چابهار.
- سالار، روح‌الله؛ مستجابی، حمید؛ رضائی، محسن و رمضان‌زاده، سعید (۱۳۹۹). تأثیر تعامل مدیریت شهری بر امنیت اجتماعی، پژوهش‌نامه نظم و امنیت/انتظامی، ۱۳ (۱)، صص. ۱-۲۰.
- سعیدنیا، احمد (۱۳۸۳). مدیریت شهری. چاپ سوم، تهران: انتشارات سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌ها.
- کنفرانس بین‌المللی پژوهش‌های نوین در عمران، معماری و شهرسازی، آذرماه ۱۳۹۴، تهران مرکز همایش‌های بین‌المللی صدا و سیما. سرخورد.
- گلکار، کورش (۱۳۸۶). چشم‌انداز شهر/ محله، پیشنهاد یک چارچوب مفهومی برای صورت‌بندی بیانیه چشم‌انداز. نشریه هنرهای زیبا، شماره ۲۴، صص. ۲۵-۳۶.
- ملک‌پور اصل، بهزاد و تیغ‌ساززاده، محمدنصیر (۱۳۹۹). مقایسه تطبیقی الزامات نهادی الگوواره برنامه‌ریزی راهبردی با برنامه‌ریزی «راهبردی ساختاری» شهر تهران. معماری و شهرسازی آرمان شهر، ۱۳ (۳۲)، صص. ۳۱۵-۳۳۰.
- مهندسین مشاور کیلیل (۱۳۸۴). چشم‌انداز توسعه شهر کرمان. کرمان: انتشارات شهرداری کرمان.
- یاسوری، مجید و سجودی، مریم (۱۳۹۶). استراتژی توسعه منطقه‌ای (RDS) راهکاری برای تدوین چشم‌انداز توسعه منطقه‌ای (مطالعه موردی: شهرستان رشت). اولین همایش بین‌المللی برنامه‌ریزی اقتصادی، توسعه پایدار و متوازن منطقه‌ای رویکردها و کاربردها (۱۳ و ۱۴ اردیبهشت ماه ۱۳۹۶).
- Al-Ahmadi, K. h., See, L., Heppenstall, A., and Hogg, J. (2009). Calibration of a fuzzy automata model of urban dynamics in Saudi Arabia. *Journal homepage*, 6 (2), pp. 80-101.
- Cooper, G. (1998). Comprehensive and Strategic Planning. *NCAPA Citizen Planner Training Program*, 3, pp. 3-26.
- DTI (Democratic Transition Initiative). (2009). Strategic Plan Of Sustainable Development Municipality Of Roma, 2010-2020.
- Duncan, O. D., Scott, W. R., Lieberman, S., Duncan, B., and Winsborough, H. H. (1960). "Metropolis and Region. Baltimore", MD: Johns Hopkins Press.
- El-Namaki, M. S. S. (1992). "Creating a Corporate Vision". *Long Range Planning*, 25 (6), pp. 25 – 29.
- Jim, C. Y., Wendy, C. h. (2010). Habitat effect on vegetation ecology and occurrence on urban masonry walls. *Urban Forestry & Urban Greening*, 9 (3), pp. 169-178 .
- Kirmizi, O., Karaman, A. (2021). A participatory planning model in the context of Historic Urban Landscape: The case of Kyrenia's Historic Port Area. *Land Use Policy*, Volume 102.
- Klapka, P., Bohumil F., Marián H., and Josef, K. (2010). Spatial organisation: development, structure approximation of geographical systems. *Moravian Geographical Reports no.*, 18 (3), pp. 53-66.
- Ortega- Alvarez, R., MacGregot-Fors, I. (2011). Dsting-off the file: A review of knowledge on rban ornithology in Latin America. *Journal of landscape and Urban Planning*, 101 (1), pp. 1-10.
- Palomares, G. (2010). Urban sprawl and travel to work: the case of the metropolitan area of Madrid. *Journal of Transport Geography*, 18 (2), pp. 197-213.
- Schouten, M.A.C., Mathenge, R.W. (2010). Communal sanitation alternatives for slums (case study: Kibera, Kenya). *Journal of Physics and Chemistry of Earth*, 35 (13-14), pp. 815-822.
- Suzuki, S., Nijkamp, P. (2018). Winners in the urban champions league – A performance assessment of Japanese cities by means of dynamic and superefficient DEA. *Journal of Urban Management*, 7, pp. 6 - 20.
- United Arab Emirate. (2008). New Era For Al Ain Municipality: Five Years Strategic Plan, 2008-2012, Www.Am.Abudhabi.Ae.
- Von Einsidel, N. (2001). Developing A City Vision. United Nation Urban Management Programme, Presented at The CDS2 First National Workshop, Manila, 6-7 November 2001.
- Weimin, L., Xiaoyang, W. (2020). The role of Beijing's securities services in Beijing–Tianjin–Hebei financial integration: A financial geography perspective. *Cities*, Vol.100, pp. 665- 674.

References

- Al-Ahmadi, K. h., See, L., Heppenstall, A., and Hogg, J. (2009). Calibration of a fuzzy automata model of urban dynamics in Saudi Arabia. *Journal homepage*, 6 (2), pp. 80-101.
- Ashrafi, Y., Janbabanejad, M. H. (2013). Developing an organizational vision in the framework of strategic planning (Case study: Saveh Municipality). *Quarterly Journal of Urban Planning Studies*, 1 (2), p. 123-155. [In Persian]
- Booklet on the course of ideas in urban planning and the basics of urban, regional planning and urban management; Kimia Fekr Bozorg website <http://fekrebozorg.ir/>
- Cooper, G. (1998). Comprehensive and Strategic Planning. *NCAPA Citizen Planner Training Program*, 3, pp. 3-26.
- DTI (Democratic Transition Initiative). (2009). Strategic Plan Of Sustainable Development Municipality Of Roma, 2010-2020.
- Duncan, O. D., Scott, W. R., Lieberman, S., Duncan, B., and Winsborough, H. H. (1960). "Metropolis and Region. Baltimore", MD: Johns Hopkins Press.
- El-Namaki, M. S. S. (1992). "Creating a Corporate Vision". *Long Range Planning*, 25 (6), pp. 25 – 29.
- Golkar, K. (2007). City / Neighborhood Landscape, proposes a conceptual framework for formulating a vision statement. *Journal of Fine Arts*, No. 24, pp. 36 - 25. [In Persian]
- Hafeznia, M. R. (2000). Introduction to Research Methodology in Humanities, Tehran: Samt Publications.
- Instructions for preparing, approving, implementing and monitoring the city's renovation and development operations plan. (2015). Organization of Municipalities and Rural Affairs, Deputy for Municipal Affairs. [In Persian]
- International Conference on New Research in Civil Engineering, Architecture and Urban Planning, December 2015, Tehran, International Conference Center of Radio and Television. Sorkhroud. [In Persian]
- Jim, C. Y., Wendy, C. h. (2010). Habitat effect on vegetation ecology and occurrence on urban masonry walls. *Urban Forestry & Urban Greening*, 9 (3), pp. 169-178 .
- Kelil Consulting Engineers (2005). Kerman city development perspective. Kerman: Kerman Municipality Publications. [In Persian]
- Kirmizi, O., Karaman, A. (2021). A participatory planning model in the context of Historic Urban Landscape: The case of Kyrenia's Historic Port Area. *Land Use Policy*, Volume 102.
- Klapka, P., Bohumil F., Marián H., and Josef, K. (2010). Spatial organisation: development, structure approximation of geographical systems. *Moravian Geographical Reports no*, 18 (3), pp. 53-66.
- Malekpour Asl, B., Tighsazzadeh, M. N. (2020). Comparative comparison of institutional requirements of strategic planning model with "structural strategic" planning in Tehran. *Armanshahr Architecture and Urban Planning*, 13 (32), pp. 315-330. [In Persian]
- Ortega- Alvarez, R., MacGregor-Fors, I. (2011). Disting-off the file: A review of knowledge on rban ornithology in Latin America. *Journal of landscape and Urban Planning*, 101 (1), pp. 1-10.
- Palomares, G. (2010). Urban sprawl and travel to work: the case of the metropolitan area of Madrid. *Journal of Transport Geography*, 18 (2), pp. 197-213.
- Parhizkar, A., Firooz Bakht, A. (2001). Perspective of urban management in Iran with emphasis on sustainable urban development. *Geographical Quarterly of the Land*, 8 (32), p. 43-66. [In Persian]
- Poorahmad, A., Hatami Nejad, H., and Hosseini, S. H. (2006). Pathology of urban development plans in the country. *Geographical Research*, 38 (58), pp. 163-180. [In Persian]
- Rahnama, M. R., Shaddel, L. (2020). From formulating the vision of Sarakhs city to the operational planning of the municipality. *Future Cities Vision Quarterly*, 1 (2), pp. 63-79. [In Persian]
- Saeednia, A. (2004). Urban Management. Third Edition, Tehran: Publications of the Organization of Municipalities and Rural Affairs. [In Persian]
- Salar, R., Mostajabi, H., Rezaei, M., and Ramezanzadeh, S. (2020). The effect of urban management interaction on social security, *Journal of Law Enforcement and Security*, 13 (1), pp. 1-20. [In Persian]
- Schouten, M.A.C., Mathenge, R.W. (2010). Communal sanitation alternatives for slums (case study: Kibera, Kenya). *Journal of Physics and Chemistry of Earth*, 35 (13-14), pp. 815-822.
- Suzuki, S., Nijkamp, P. (2018). Winners in the urban champions league – A performance assessment of Japanese cities by means of dynamic and superefficient DEA. *Journal of Urban Management*, 7, pp. 6 - 20.
- United Arab Emirate. (2008). New Era For Al Ain Municipality: Five Years Strategic Plan, 2008-2012, [Www.Am.Abudhabi.Ae](http://www.Am.Abudhabi.Ae).
- Von Einsidel, N. (2001). Developing A City Vision. United Nation Urban Management Programme, Presented at The CDS2 First National Workshop, Manila, 6-7 November 2001.
- Weimin, L., Xiaoyang, W. (2020). The role of Beijing's securities services in Beijing–Tianjin–Hebei financial integration: A financial geography perspective. *Cities*, Vol.100, pp. 665- 674.
- Yasuri, M., Sejoudi, M. (2017). Regional Development Strategy (RDS) A solution to formulate a regional development perspective (Case study: Rasht county). The First International Conference on Economic

- Planning, Sustainable and Balanced Regional Development, Approaches and Applications (May 4 and 5, 2017). [In Persian]
- Ziari, K., Ghasemi, S., Mahdian Bahnemiri, M., and Mehdi, A. (2013). CDS, a participatory approach in the process of urban development vision (Case study: Mahabad city). *Journal of Geography and Planning*, 20 (53), pp. 167-201. [In Persian]
- Ziari, K., Mahdnejad, H., and Parhiz, F. (2009). *Fundamentals of Urban Planning Techniques*. First Edition, Chabaha: Chabaha International University Press. [In Persian]

نحوه استناد به این مقاله:

رحیمی پور شیخانی، محمد علی؛ نصیری جان آقا، فرزانه؛ محمودی چناری، حبیب و امامی، سیده فاطمه (۱۴۰۱). تبیین ساختار فضایی نواحی شهری استان گیلان به منظور چشم انداز سازی با رویکرد مشارکت محور جهت تقویت مدیریت پایدار شهری (مطالعه موردی: شهرهای اطاقور، چوبر، صومعه سرا). *مطالعات جغرافیایی نواحی ساحلی*، ۳(۹)، صص. ۱۰۳-۱۲۰. DOI:10.22124/gscj.2022.21527.1144

Copyrights:

Copyright for this article are retained by the author(s), with publication rights granted to *Geographical studies of Coastal Areas Journal*. This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0>), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited.

